

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

МІЙ СВІТ, МОЄ КІНО, МОЯ УКРАЇНА

Інформаційний список та матеріали для проведення заходів із нагоди 90-річчя від дня народження українського письменника-шістдесятника, режисера, актора, сценариста Миколи Вінграновського

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

МІЙ СВІТ, МОЄ КІНО, МОЯ УКРАЇНА

Інформаційний список та матеріали для
проведення заходів із нагоди 90-річчя від дня
народження українського письменника-
шістдесятника, режисера, актора, сценариста
Миколи Вінграновського

Київ – 2026

016:82

М 58

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко

Укладачі: В. І. Вовк, Л. Г. Виноградова

Редактор В. В. Зеленська

Мій світ, моє кіно, моя Україна : інформ. список та матеріали для проведення заходів із нагоди 90-річчя від дня народж. укр. письменника-шістдесятника, режисера, актора, сценариста М. Вінграновського / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. В. І. Вовк, Л. Г. Виноградова. — Київ : НБУ для дітей, 2026. — 53 с.

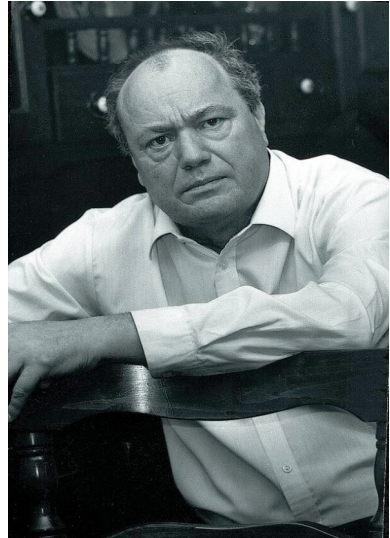
Видання вміщує біографічну довідку, список літератури та ресурсів із мережі Інтернет про життєвий і творчий шлях Миколи Вінграновського, цікаві факти з життя, перелік його творів, що знаходяться у фонді НБУ для дітей, а також вікторину про його життя та творчість.

© Національна бібліотека України для дітей, 2026

«Я син зорі, що з Кобзаря росте...».
М. Вінграновський

Микола Степанович Вінграновський (1936-2004) – видатна постать в історії української культури, чий талант і багатогранна діяльність у літературі та кіномистецтві залишили глибокий слід у свідомості українського народу. Його життя – це історія відданості Батьківщині, а його творчість – символ епохи «шістдесятників». Вінграновський належав до покоління тих шістдесятників, чия творчість зосереджувалася не на політичній боротьбі, а на естетичних пошуках. Його шістдесятництво мало переважно мистецький та частково соціальний характер, і за словами української письменниці Ірини Жиленко «...залишилось явищем не дисидентського, а суто «літературного шістдесятництва».

На відміну від багатьох «шістдесятників» Вінграновський зберіг вірність творчому покликанню. Працював на кіностудії і одночасно продовжував писати і видаватися.

Світовідчуття і світорозуміння М. Вінграновського вирізнялися особливою драматичністю, тонким почуттям усього, що відбувалося довкола. Самодостатність і повсякчасне вирування творчої енергії спонукали шукати способів вираження всіх смислів, що їх прагнула осягнути мистецька свідомість поета. Красу Микола Вінграновський визначив основним естетичним критерієм своєї творчості й поривався підняти своє образне слово до таких висот, куди рідко сягала творча уява інших, також талановитих поетів.

ЙОГО ТВОРИЛА УКРАЇНА

«Я повен мрій про велелюдну згоду,
Бо дням моїм не буде вороття,
Бо хочу я, щоб на чолі народу
Світився знак і від мого життя».
М. Вінграновський

Народився митець 7 листопада 1936 року у селі Богополь (нині – це сучасне місто Первомайськ Миколаївської області) в селянській родині. Це край козака-характерника Мамая, де й досі збереглися скеля Мамая і Мамаєві стежки. Ті безмежні степи і далекі обрії назавжди залишилися в серці Миколи Вінграновського. З дитинства він був допитливим, спостережливим і веселим, умів помічати красу природи, людську доброту та мудрість, що пізніше проявилось у широті характеру, схильності до «козацької вольниці» у житті й творчості.

На світлині М. Вінграновський п'ятий зліва у верхньому ряду (7 клас)

Батько майбутнього поета – Степан Миколайович Вінграновський, з тих, кого називали міцними господарями, підпадав під розкуркулення й у 30-х роках, мусив рятуватися з родиною добровільною працею на будівництві Біломорсько-Балтійського каналу. Мати – Зінаїда Олександрівна, маючи коріння давнього запорозького роду Садовниченків, зберігала у своєму характері волелюбність, почуття власної гідності, що, безперечно, передалося й синові. По кількох роках північних поневірянь батьки повернулися на батьківщину.

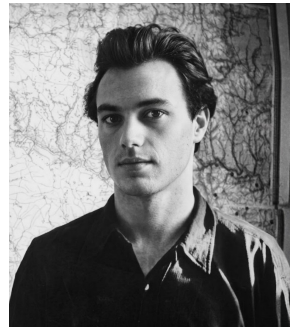
На дитячу долю Миколи випали тяжкі часи Другої світової війни. Період німецько-румунської окупації родина Вінграновських пережила в селі Кумарі – там легше й безпечніше було прожити воєнне лихоліття. 1943 року, коли йшла німецько-радянська війна, хлопчик Миколка пішов у румунську початкову школу в Кумарах (територія була окупована союзниками фашистів – румунами). Усе було чуже – незрозумілі слова, принизливе ставлення до українців, бідність. Коли ж загарбники покинули окуповані землі, відновила роботу українська школа, яку юнак закінчив 1955 року. Вчився охоче, багато читав, з успіхом грав у виставах на шкільній сцені. Літературний талант проявився ще під час навчання у середній школі. Перші вірші він написав у віці 12 років.

По тому поїхав вступати на акторський факультет Київського інституту театального мистецтва імені Івана Карпенка-Карого (нині – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого).

На вступних іспитах юнак продемонстрував свої акторські здібності. Усе вийшло дуже вдало і його зарахували на навчання. Спочатку навчався на акторському відділі, а незабаром йому запропо-нували відвідувати також заняття з режисури.

Однак пробув Микола студентом, саме цього вузу, лише два тижні. Причиною стала доленосна для Миколи Степановича зустріч із

всесвітньовідомим кінорежисером Олександром Довженком, який відбирав студентів для власного курсу у Всесоюзний державний інститут кінематографії. Олександр Петрович звернув увагу на талановитого юнака, який зачаровував своєю життєвою енергією, поетичним словом, чудовими зовнішніми даними. Микола став улюбленим учнем Олександра Довженка. Він не випускав його з поля зору, читав його вірші, підтримував матеріально, дбав про його духовне зростання. Їх обох – учня і вчителя – об'єднувала палка любов до України. Вінграновський вважав Довженка духовним батьком: висока мистецька школа, неповторний «довженківський дух», патріотизм, розмах думки, прагнення осягати глибину речей справили на юнака величезний вплив. Утім, спілкуватися їм довелося лише рік: у 1956 році Олександра Петровича не стало. Перебуваючи на навчанні у ВДІКу, Микола у своєму щоденнику написав: *«Усе докладу до того, аби виправдати довіру Олександра Петровича»*. А далі: *«Я щасливий ... Але чому мене тягне в рідну кохану Україну? Саме тут я зрозумів, що люблю її понад усе на світі. Україно, моя Україно, хороша ти, поетична моя Україно, спасибі за те, що частину цієї поезії дала і мені. Я буду завжди з тобою, цілувати буду тебе, плекати, оспівувати...»*. Свого слова Микола Вінграновський дотримався: найпроникливіші рядки його поезії сповнені любові до Батьківщини.

У 1961 році Микола закінчив навчання в інституті та отримавши диплом режисера кіно, повернувся в Україну. Розпочалася його творча робота як актора, режисера, кіносценариста на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О.П. Довженка.

На початку своєї кінематографічної кар'єри митець здійснив мрію Олександра Довженка – зіграв роль Івана Орлюка у його фільмі «Повість полум'яних літ» і отримав світове визнання як кіноактор. За найкраще виконання чоловічої ролі Микола Вінграновський отримав золоту медаль кінофестивалю у Лос-Анджелесі. Фільм також був удостоєний відзнак на міжнародних кінофестивалях у Каннах та Лондоні.

Але найбільше митець проявив себе як кінорежисер. Його режисерський підхід був схожий на його поетичний стиль: ті ж несподівані образи, ті ж емоційні контрасти. Він міг показати війну не через битви, а через погляд дитини, природу – не через опис, а через відчуття.

Як режисер Вінграновський створив фільми, які вирізняються особливою атмосферою. Під впливом магічної майстерності свого вчителя О. Довженка Микола Вінграновський створив художні фільми, такі як: «Дочка Стратіона» (1964), у співавторстві з В. Левіним), «Ескадра повертає на захід» (1966), у співавторстві з М. Білинським), «Берег надії» (1967), перша самостійна режисерська робота), «Дума про Британку» (1970), у співавторстві з І. Ветровим), «Тихі береги» (1973), «Климко» (1983).

Майстерно зняв Вінграновський і низку документальних фільмів: «Голубі сестри людей» (1966), «Слово про Андрія Малишка» (1989), «Щоденник О.П. Довженка» (1989), у співавторстві з Л. Осикою), «Довженко. Щоденник 1941-1945» (1993).

Після проголошення незалежності України митець звернувся до українських історичних постатей, шукаючи зразки національних героїв та лідерів, аби висвітлити їх перед глядачем у новому світлі, відкинувши все, що диктувалося російсько-імперською ідеологією. Найбільше його цікавила козацька доба, яка була співзвучна його натурі. Митець хотів створити стрічки за власною книгою «Чотирнадцять столиць України. Короткі нариси її історії». Але встиг відзняти лише чотири фільми: «Чигирин – столиця гетьмана Богдана Хмельницького» (1993), «Батурин – столиця гетьмана Івана Мазепи» (1993), «Галич – столиця князя Данила Галицького» (1993), «Гетьман Сагайдачний» (1999).

Загальний творчий доробок Миколи Вінграновського у кінематографі: зіграв 8 ролей і відзняв 14 фільмів, серед яких 6 художніх і 8 документальних кінострічок.

ВІН ГРАНИВ СЛОВО, ЯК НІХТО

«... Тільки щодо нього (серед нас, поетів) у мене немає жодного сумніву, що він геній».

І. Жиленко, українська письменниця

Працюючи в кіно, Микола Вінграновський ні на мить не полишав поезії, яка була головною в усій його творчій діяльності і в якій, певною мірою, розкрився його талант.

Перші вірші молодого поета з'явилися друком у середині 1950-х років. 1957 року він дебютував у журналі «Дніпро», наступні публікації з'явилися у журналах «Жовтень» (згодом – «Дзвін») (1958), «Вітчизна» (1960) і «Прапор» (згодом – «Березіль») (1960). А широка відомість прийшла до нього після публікації 7 квітня 1961 року у «Літературній газеті» (нині – «Літературна Україна») добірки з тринадцяти віршів під назвою «З книги першої, ще не виданої». Ці твори засвідчили, що в українську літературу прийшов не просто поет, а непересічний майстер, здатний наповнити поезію пристрасною думкою, силою почуття, вишуканою образністю, шляхетною метафоричністю. Уже 1962 року Микола Степанович був прийнятий до Національної спілки письменників України.

Поетичний талант М. Вінграновського утверджувався у знаковий час для суспільства, який назвали «відлигою». Той період потребував нового свіжого слова в поезії. Саме на початку 1960-х в українській літературі з'явилася унікальна когорта молодих талановитих літераторів – Ліна Костенко, Борис Олійник, Іван Драч, Віталій Коротич, Дмитро Павличко, в тому числі й Микола Вінграновський, які ввійшли в історію як шістдесятники. У той час у країні відбувався справжній поетичний бум, виникла небувала мода на поезію. Голоси поетів молодого покоління зазвучали, немов рядки з вірша І. Драча, «.. на рівні вічних партитур». Серед шістдесятників Микола Степанович був найяскравішою постаттю, мав вулканічну енергію і неперевершено читав вірші. Із надзвичайним успіхом відбувалися літературні вечори, які рідко обходилися без участі Миколи Вінграновського. Молодий красень і кумир аудиторії, лише своїм голосом електризував слухачів, яких магнетично притягували його слова та образ. Молодь цитувала напам'ять рядки з його віршів, а окремі вислови звучали, немов молитва за Україну, яку митець любив з

особливою болісністю і тривогою. Не випадково він в історичній поемі «Ніч Івана Богуна» вклав в уста легендарного козацького полковника таке молитовне визнання:

Я вірю в неї – в Україну.

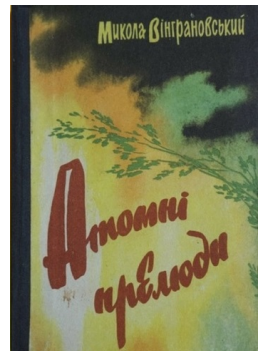
Вона мій Бог і поводитир,

Вона моєї волі зір,

І хоч загину – до загину.

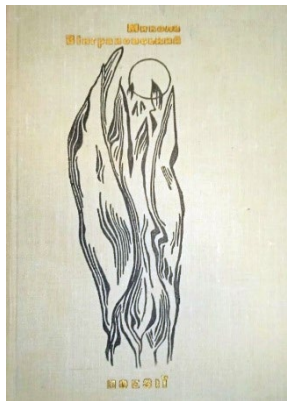
Микола Вінграновський прорвався у літературу, наче на коні, й упродовж усього життя залишався на ньому – гордий, амбітний, свідомий свого мистецького покликання й самобутнього хисту. Навіть тоді, коли доля була не вельми прихильною до нього, вповільнювала його потенційні мистецькі можливості й заганяла у творче «підпілля», коли триумфальний успіх перших десятиліть вкрила перша, а далі й друга, й третя паморозь суспільних розчарувань, навіть тоді він зберігав свою горду поставу вершника. Митець писав: *«Я входив у літературу разом з Драчем, Дзюбою, Світличним, трохи раніше заявила про себе Ліна Костенко. Але від того, що мене називали і називають шістдесятником, мені не холодно і не жарко. Думаю, що коли входив би в літературу в 1940-ві роки, чи в теперішньому столітті, нічого б не змінилося, бо все залежить від людини. Інша справа – реалізувати написане... Просто нам пощастило, бо якби ми вступили в літературу в кінці, скажімо, 1930-х, нас би спіткала доля Івана Багряного, Леся Курбаса, Тодося Осьмачки, Євгена Плужника та багатьох інших. Добре, що хоч третина з нас залишились у літературі...»*.

Перша збірка поезії Вінграновського «**Атомні прелюди**» побачила світ у 1962 році. Збірка вражала своєю незвичайністю – масштабністю поетичної думки й великою силою уяви, голосом, що вміщав у собі благородний сарказм, щемливу ніжність; високим моральним тонусом і самостійністю громадянської позиції, тією гідністю і суверенністю, з якими говорилося про болі народу, проблеми доби, суперечності історії. Космос, людство, земля, народ, Україна – так звучала поетична мова Вінграновського, у таких вимірах жив його ліричний герой. Ще тоді до митця прийшла поетична слава, якою міг похвалитися мало хто із поетів

старшого покоління. Слава була не тільки офіційною, а й неформальною, живою. Великою популярністю у молоді користувалися ще не видані твори Вінграновського, розповсюджувалися українським «самвидавом» (один із видів Руху опору – різного роду тексти, які виготовлялися на друкарських машинках і в обхід цензури поширювалися активістами, зазвичай, у колах інтелігенції).

Через п'ять років після першої книжки було видано другу збірку М. Вінграновського – «Сто поезій» (1967). Її видавнича доля була не простою. За п'ять років у суспільстві відбувалися не лише ідеологічні погроми, жертвами яких стали письменники та митці шістдесятники, а й політичні арешти національно активної молоді. Потрібно було вистояти, залишитися собою. Тож верстка нової збірки зазнала цензурного втручання, і тільки завдяки аргументованій мудрості головного редактора видавництва «Молодь» збірка побачила світ лише без одного вірша.

До книжки було включено 99 віршів. Справжньою перлиною збірки є інтимна лірика – вишукана, рафінована, з тонким відчуттям краси. Це вічна поезія, в якій відчувається романтичний погляд митця на світ, шляхетність його душі, щирість зізнань.

Наступна збірка – «Поезії» (1971) складалася із віршів двох попередніх книг та нових творів, у т. ч. двох малих поем – «На Псло, на Ворсклу, на Сулу...» (її пізніша назва «Голубі сестри землі») та «Гайявата». Надалі Вінграновський зосередився на духовному та творчому самоствердженні. Виразним свідченням цього стала збірка «На срібнім березі» (1978), у творах якої відчувалося зосереджена інтенсивність життя. Митець створював художній світ, мірою якого був сам, а тому стояв на позиціях морального максималізму. У 1982 році побачила світ книга «Київ», укладена з кращих ліричних та патріотичних віршів, що ввійшли до попередніх збірок поета.

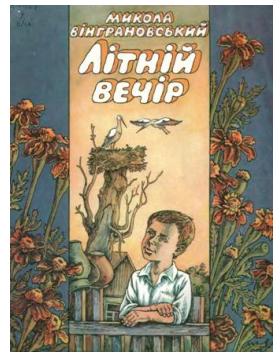
Через два роки з'являється нова книга. Картини природи, спогади дитинства, інтимна лірика, предметна реальність світу, гумор, затамована журба – все це органічно переплелось у невеличкій поетичній збірці з дивовижною назвою **«Губами теплими і оком золотим»** (1984).

У 1990 році вийшла одна із найліричніших книжок Миколи Степановича **«Цю жінку я люблю»**, яка містить надзвичайно багату романтично-інтимну лірику – нові поезії, а також вірші 1960-1970-х років, що раніше не були опубліковані. Твори збірки сповнені такої великої любові, що іноді неможливо відрізнити, де йдеться про почуття до конкретної земної жінки, а де це почуття сягає високих символів і стоїть в одному ряду одвічних понять: Земля – Україна – Любов. Саме такими є вірші: «Її ім'я» та вірш без назви «Вас так ніхто не любить...». В останньому поет дуже проникливо писав про Батьківщину. Цей вірш був знайдений ще в рукописах і датований 1976 роком і тоді мав назву **«Україні»**:

«Вас так ніхто не любить. Я один
Я вас люблю, як проклятий. До смерті.
Земля на небі, вечір, щастя, дим,
Роки і рік, сніги, водою стерті, –
Вони мені одне лиш: Ви і Ви...
Димлять століття, води і народи...
Моя Ви пам'ять степу-ковили,
Зорі небесний голос і свободи.
Дивіться, гляньте: мій – то голос Ваш:
Як світися він тепло на світанні...
Я вас люблю, як сіль свою Сиваш,
Як ліс у грудні свій листок останній».

Одне з найбільших досягнень митця – це розширення меж української мови. Тільки у Вінграновського сонце може бути помідорним; білий ранок носити рушник; сад – спати на колінах яблуні; океани – малинові; сміх – червоний; земля дихає кавуновим квітом; голодний шпак може слухати маслини захололий пульс; тиша може бути лимонною; а квітка – плакати жовтими слізьми.

Поезія М. Вінграновського багата за жанрами

і віршовими формами – це класичні сонет, поема, елегія, медитація, романс. Він був одним із найяскравіших представників українського вірша 1960-1980-х років, образна пластика якого завдячує архетипам народної свідомості, її ментальним матрицям так само, як і неповторності індивідуальних художніх осяянь. Його ліричні герої не лише вражають своєю глибиною та відчуттям реалізму, але й мають унікальну здатність до відтворення різноманітних аспектів людського життя та почуттів.

Майже одночасно з поезією М. Вінграновський почав писати прозу. Вже перші твори вказували на те, що він також і талановитий прозаїк із власним оригінальним стилем. Як стверджують літературні критики, найкращі прозові твори письменника – ті, у яких відтворено світ дитинства, співжиття людини, дитини і живої природи. Ці твори рясніють новизною, поетичністю, незвичайністю, вірою у перемогу добра. Писати для дітей розпочав теж із віршів, а потім з'явилася дитяча проза. Як зазначав український літературознавець Іван Дзюба: «...Діти для Вінграновського – не просто тема. Це і особливе ставлення до життя, внутрішньо близьке йому, це компенсація втрат дорослої тверезості і практичної доцільності. Не випадково, мабуть, він останнім часом з великою радістю пише вірші для дітей і про дітей. І в них, може, найбільше є собою. Бо сягає тієї свободи

самовираження, яка є тільки в дитинстві і яку згодом людина неминуче втрачає. Його «дитячі» вірші – принципово новаторські тим, що співмірні з дитячою уявою, з поетичністю дитячої душі. І проливають нове світло на природу всієї поезії Вінграновського як такої, в якій живе дарована людям у дитинстві безпосередність сприйняття світу,

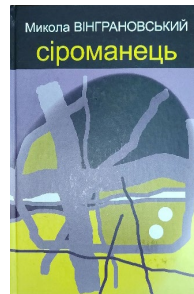

парадоксальність фантазії і душевна чистота». Ще у 1960-ті роки періодичні видання почали друкувати його перші вірші та оповідання для дітей. Із першою виданою поетичною збіркою «Андрійко-говорійко» письменник виступив у 1970 році і присвятив її синуві Андрію, потім у 1973 році вийшла книга віршів «Мак». Більшість літератури для дітей була видана у Національному видавництві дитячої літератури «Веселка». Так вийшли друком збірки повістей та оповідань: «Первінка» (1971), «Сіроманець» (1977), «Гусенятко» (1978) «Літо на Десні» (1983), «В глибині дощів» (1985), «Кінь на вечірній зорі» (1987), «У Неквапи білі лапи» (1989), «Козак Петро Мамарига» (2001), подарункове видання «Гусенятко – Козак Петро Мамарига» (2011).

Микола Степанович писав для дітей нестримно фантазійно, безмежно поетично, з теплим гумором. У творах для дитячої аудиторії відкривався незвичайний дивосвіт любові, добра, ніжності, теплоти, виражений через життя звірів, красу природи. На сторінках повісті **«Первінка»**, автор змальовує картини нелегкого життя селян періоду війни з фашистськими загарбниками. Війна з німцями ще не закінчилася. Але частину території уже звільнено. Хвора мама посилає Миколу в райцентр купити корову. Ой, як же хлопчині важко утримати за пазухою гроші на ту покупку! То за двадцять карбованців йому поворожили, то на його голодний шлунок запахла ковбаса, яку їли двоє дядьків. Та хлопчик мужньо вистояв перед тією спокусою і купив корівку, яка «...хиталася од вітру і світила ребрами...». Звали її Первінкою. І стала Первінка годувальницею усієї вулиці, весняної пори боронувала разом із Миколкою, засіяне уже мирне поле.

В оповіданні «Гусенятко» мова йде про сім'ю гусей. Уже осінь, їм треба летіти у вирій, а найменший гусачок ще не вміє літати. Навкруги ж чатує погибель – крига, ондатри, лисиці, мисливці, баржі. Здавалося, – безвихідь. Доведеться гусеняткові, щоб вижити, разом із батьком пережити багато важких і небезпечних пригод.

«Сіроманець» – зворушлива, дещо казкова оповідь про дружбу малолітнього хлопчика Сашка з останнім в

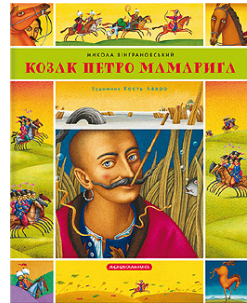

окрузі старим вовком Сіроманцем. Хлопчик жалів живу вовчу душу, оберігав звіра, допомагав йому у важкі хвилини, проявляючи при цьому мужність, винахідливість, спритність. Навіть, водив до лікарів із надією, що звіру повернуть втрачений зір. Хлопчик не може допустити, що вовк колись з'їв вівцю: «Сіроманець «живий, і йому треба жити», як усьому живому навколо».

Ідея казки «**Козак Петро Мамарига**» – висвітлення героїчної боротьби українського народу з татарсько-турецькими нападниками, зображення неповторності особистості, утвердження доброти, благородства. Вона має зовсім інший сюжет ніж українська народна казка з подібною назвою. Образ головного героя зображено в дусі української традиції. У творі М. Вінграновського козак Петро Мамарига – це справжній характерник, наділений хороброю вдачею, сміливістю, винахідливістю, кмітливістю. Він загартований у боях, уміє дихати під водою через очеретину, грає на кобзі. Все, до чого має відношення козак, отримує чарівну сутність. Наприклад, кінь головного героя Гивор розуміє людську мову, уміє бігати на передніх ногах, спроможний самостійно визволитися з полону і навіть дати відповідь на запитання, де його господар.

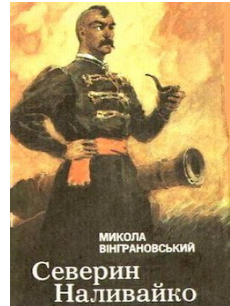
За збірки прозових та поетичних творів для дітей «Літній ранок» (1976), «Літній вечір» (1979), «Ластівка біля вікна» (1983), «На добраніч» (1983) Вінграновському в 1984 році було присуджено найвищу відзнаку – Державну премію України імені Т.Г. Шевченка (нині – Національна премія України імені Тараса Шевченка). До слова, «дитячі» твори письменника – не спеціально дитячі: вони для всіх, бо приваблюють і дорослих читачів, дивуючи їх безпосередністю сприйняття світу, парадоксальністю фантазії, багатством мови, емоційною напругою, високою моральністю і душевною чистотою.

Своїм зоряним часом Вінграновський вважав написання історичного роману **«Северин Наливайко»**. «Наливайкова» доба приваблювала митця духом консолідації української нації, формуванням національної свідомості, вибором народом власної долі. До постаті Наливайка він повернувся через 26 років після написання вірша «Остання сповідь Северина Наливайка» (1966). У той час вірш неможливо було опублікувати через жорстоку цензуру. Для митця, роки праці над романом **«Северин Наливайко»** були щасливими митями творчого самопізнання, які народили унікальний, дивовижний твір. Вінграновський зізнавався, що коли дописав роман, то відчув, що цим твором цілковито виразив своє власне «Я». Роман став безмежним степом, у якому розгулювся неприборканий козацький дух письменника. Головним героєм роману є Северин Наливайко, український військовий діяч, козацький ватажок, один із керівників повстання проти Речі Посполитої. Його роль у романі є ключовою, оскільки він – символ боротьби за свободу, гідність та відданість своїй землі та народу. Літературний критик Іван Дзюба, який написав передмову до першого видання книги, зауважив, що роман цей – не даність історії, а магія та міф історії, а також відзначав, що у цьому творі окрім історичної хроніки є ознаки героїчного пригодницького твору. Роман **«Северин Наливайко»** цілком заслуговує називатися найкращим романом трьох десятиліть Незалежності України. Вперше він був опублікований у журналі **«Вітчизна»** в 1992-1993 роках і був удостоєний Міжнародної премії Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США). Окремим виданням твір вийшов у 1996 році. Після його публікації стало зрозуміло, що проза Вінграновського дійсно такого ж рівня, як і його поезія.

Тему української історії Микола Вінграновський репрезентує і в історичних нарисах. У книзі **«Чотирнадцять столиць України»** (2002) автор майстерно відтворює найяскравіші сторінки історії України. Книга включає короткі нариси з історії міст та місцевостей, таких як: Трипілля, Чигирин,

Батурин, Галич, Холм, Острів Хортиця, Немирів, Бендери, Глухів, Львів, Харків, Хуст, Гадяч, які в різні епохи виконували роль столиць українських державних утворень або були значущими культурно-політичними центрами. Інтерпретуючи середньовічні реалії часів Київської Русі, письменник зосереджував увагу на образах тих очільників держави, які найбільш послужили зміцненню і процвітанню країни. Особливо він виділяє діяльність, спрямовану на утвердження культури, права, освіти, віддає данину найславнішим сторінкам історії України.

Спостерігаючи непросте становлення й утвердження незалежної України, письменник глибоко переживав перебіг подій, але вірив, що Україна вистійть, захистить і збереже свою суверенність. Він завжди був великим оптимістом, здатним поетичним словом зміцнити дух української нації.

Микола Вінграновський – був людиною неординарною, але дуже лагідним, добросердечним, до своєї родини ставився з шаною та повагою. Життя у столиці не стерло з пам'яті письменника спогадів і про рідний край. У 1996 році на честь 60-річного ювілею М. Вінграновського у будинку культури міста Первомайськ, в якому він народився, було проведено урочистий вечір. На заході був присутній митець і приємною несподіванкою для нього стало виконання пісні на слова його вірша «У синьому небі я висіяв ліс». У 2021 році Микола Степанович був запрошений на святкування 325-річчя від дня народження міста, де під дружні оплески земляків йому вручили посвідчення Почесного громадянина міста Первомайська. Митець подарував школі, в якій навчався, бібліотечку власних творів.

Микола Вінграновський дуже любив подорожувати Україною, мав свої улюблені куточки рідної землі. Місцем відпочинку була Київщина. Мав тісні зв'язки з творчою інтелігенцією Білої Церкви, був частим гостем у центральній міській бібліотеці. Турбуючись про вічне і святе, письменник збудував поблизу Борисполя за власні кошти храм.

З 1989 по 1993 роки М. Вінграновський займав посаду голови Українського

відділення ПЕН-клубу Міжнародної неурядової організації, яка об'єднувала письменників, редакторів і перекладачів.

26 травня 2004 року, після тривалої й тяжкої хвороби Микола Вінграновський пішов за межу земного буття. Україні він залишив неповторне поетичне слово, заповідаючи:

Та я сказав: що хочеш, Часе,
Усе віддам тобі по край –
І юність, й молодості чашу,
Життя сьогоднішнє й вчорашнє,
Лиш Слова мого не чіпай!

Творчість Миколи Вінграновського визнана як одна з окрас української літератури, один із яскравих її здобутків. Він був завжди самим собою – поетом з абсолютним естетичним смаком, з досконалим художнім відчуттям. Перший з-поміж рівних у плеяді «шістдесятників» Вінграновський витворив художній світ, законом якого є краса, в якого красиве все – національна гідність і повага до «співземлян», ніжність і обурення, шаленство і скрута, розпач і триумф. Його творчість не лише збагачує нашу літературну спадщину, а й допомагає кожному з нас краще розуміти себе та світ навколо.

СПАДЩИНА, ЩО ЖИВЕ...

«Я світом жив, я жив у боротьбі».

Микола Вінграновський

Життя митця продовжується в його Слові. Він залишається жити з нами, його твори уособлюють усе найкраще, найсвітліше і найдобріше, що вродилося на ниві красного письменства в Україні в другій половині ХХ століття. І нині прекрасний світ поезії Миколи Вінграновського відкривають для себе нові генерації читачів. Як відзначав Борис Олійник: *«Такої могутньої постаті в сучасній українській культурі немає»*. Він автор понад двадцяти поетичних і прозових книжок, а також книжок із різних жанрів дитячої літератури. Його творчість відзначена Національною премією України імені Тараса Шевченка, літературною премією «Благовіст», премією Фондації Антоновичів (США), премією імені В. Вернадського. У грудні 1997 року Микола Вінграновський отримав звання заслуженого діяча мистецтв України, а роком пізніше став членом комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Творча спадщина митця й нині актуальна та впливова. Його книги перевидаються, а фільми систематично показуються на українському телебаченні. На честь Миколи Вінграновського названо вулиці у різних містах України: Первомайську, Києві, Львові, Миколаєві, Білій Церкві.

У Первомайську, де він народився, встановлено пам'ятник, що нагадує про його внесок у розвиток української культури. 13 травня 2005 року на фасаді Первомайської загальноосвітньої школи № 17, яку закінчив Микола Вінграновський, урочисто відкрито меморіальну дошку на його честь. На ній напис: *«У цій школі навчався Микола Вінграновський – поет, актор, кінорежисер, лауреат премій імені Тараса Шевченка та Фондації Антоновичів (США)»* та слова великого поета:

«Народе мій, як добре те, що ти у мене є на світі». 28 серпня 2012 року школі присвоєно ім'я М.С. Вінграновського. У шкільному музеї історії зберігаються унікальні експонати, пов'язані з життям і творчістю видатного земляка.

У селі Кумарі Первомайського району на будинку, в якому мешкала родина Вінграновських у період окупації, 28 жовтня 2006 року встановлено меморіальну дошку.

На околиці села Яблунівки Білоцерківського району Київської області, улюбленому місті відпочинку та творчого натхнення митця, на його честь відкритий пам'ятний знак, біля якого постійно проходять творчі зустрічі, вечори пам'яті. 1993 року в Білій Церкві заснована міська молодіжна літературно-мистецька премія ім. М.С. Вінграновського. Лауреатами премії стають молоді діячі й молодіжні колективи сфери літератури і мистецтва, діяльність яких пов'язана з Білою Церквою.

Письменник Анатолій Качан разом зі своїм племінником Олександром Зубовим, міжнародним гросмейстером, багаторазовим чемпіоном м. Миколаєва з шахів, став ініціатором проведення в місті корабелів (м. Миколаїв) Першого в Україні (2002) та Другого (2011) турнірів шахопоезії пам'яті М. Вінграновського.

2008 року з метою збереження й популяризації творчої спадщини поета й підтримки талановитої молоді в сфері української літератури, історії, культури, мистецтва, був створений благодійний фонд ім. Миколи Вінграновського. Ідея заснування благодійної організації належить актору і сину письменника Андрію Вінграновському. За ініціативи фонду у 2013 році квітень був оголошений «Місяцем Миколи Вінграновського». Цю акцію підтримали численні громадські активісти, діячі культури та мистецтва, медійні особи та держустанови. В межах заходу відбувся масштабний культурний фотовідеопроєкт «Вінграновський повсюди». Олесь Барліг написав п'єсу «Більше, ніж можна», що містить алюзію на вірш поета «Кохана». П'єса увійшла у 2017 році до збірки «Звірі подивляться замість тебе», виданої у видавництві «Крок». У школах відбулися поетичні читання, показ художніх фільмів, випуск пам'ятних листівок із цитатами з віршів класика. Проєкт завершився виставкою у білій залі «Шоколадного будиночку» в Києві.

У 1993 році був створений документальний фільм про Миколу Вінграновського (режисер Петро Марусик, оператор Віктор Єфименко), де головну роль виконував сам митець – зачитував свої вірші «Вночі,

серед ночі хтось тихо...» та «І замалий, і неширокий...», згадував про Максима Рильського та як вступав до Київського інституту театрального мистецтва. Фільм мав неякісне відтворення. Тому у 2024 році до проведення меморіального вечора про

Миколу Вінграновського з ініціативи та фінансової допомоги театально-музичного українського гурту Schmalgauzen стрічку оцифрували і виклали на платформу Ютуб.

Художнє об'єднання Мистецького Українського Руху (МУР) 2025 року презентувало новий історичний мюзикл «Ребелія», що розповідає про видатних українців, які боролися за незалежність України. Свіжа постановка привертає увагу незвичною назвою. Ребелія – рідковживаний термін, який означає бунт, повстання, революцію. У хроніках саме цим словом описували народні виступи проти поневолення. Події музичних композицій та коротких розмовних інтермедій у виставі охоплюють період від 1950-х до 2001 років. На сцені оживають образи тих, хто був голосом епохи й символом спротиву у свої часи: Іван Світличний, Віктор Кукса, Василь Стус, Алла Горська, В'ячеслав Чорновіл, Іван Дзюба, Василь Симоненко, Лесь Танюк, Леонід Кравчук, Іван Драч, а також і Микола Вінграновський та інші діячі, чия громадянська позиція стала важливою частиною історичного процесу. Роль Миколи Вінграновського у мюзиклі виконали Віктор Ткаченко та Олександр Хоменко.

Твори Микола Вінграновського з першого року незалежності України вивчаються в інститутах, університетах, гімназіях та школах. Вінграновський перший український поет, голос якого був записаний на магнітофонну стрічку для аудіоархіву Бібліотеки Конгресу США.

На вірші поета написано багато пісень. Пісенні композиції на поетичні твори поета виконували Ніна й Тоня Матвієнки, Ольга Богомолець, Анжела Вербицька, Дмитро Шуров та інші співаки. Твори письменника здобули популярність за кордоном. Вони перекладені англійською, польською, італійською, іспанською, португальською мовами. Микола Вінграновський став прикладом митця, котрий залишився вірним творчості та своєму покликанню. Його життя – це історія боротьби та відданості, що, без сумніву, надихає й сучасних читачів.

ТВОРЧИЙ СПАДОК МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

(список творів із фонду НБУ для дітей)

Вінграновський М. С. В глибині дощів : повісті, оповідання / М. С. Вінграновський. — Київ : Рад. письменник, 1985. — 255 с.

Збірник включає найвідоміші прозові твори митця, які відображають почуття та світосприйняття через вірші, які описують природу, її красу та чарівність.

Вінграновський М. С. Вибрані твори. У 3 т. Т. 1 : поезії / М. С. Вінграновський ; вступ. ст. Т. Салиги ; худож. Л. Бейгер. — Тернопіль : Богдан, 2004. — 400 с. : іл. — (Маєстат слова).

До першого тому увійшла лірична поезія, створена впродовж 1954-2003 років.

Вінграновський М. С. Вибрані твори. У 3 т. Т. 2 : Северин Наливайко : роман / М. С. Вінграновський ; вступ. ст. І. Дзюби. — Тернопіль : Богдан, 2004. — 400 с. — (Маєстат слова).

Другий том включає історичний роман «Северин Наливайко», за який автор був удостоєний Міжнародної премії Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США).

Вінграновський М. С. Вибрані твори. У 3 т. Т. 3 : повісті й оповідання / М. С. Вінграновський ; гол. ред. Б. Будний. — Тернопіль : Богдан, 2004. — 352 с. — (Маєстат слова).

До третього тому увійшли повісті й оповідання з глибоким психологізмом, ліричні та з гумором.

Вінграновський М. С. Вибрані твори / М. С. Вінграновський ; передм. Л. М. Талалая ; упоряд. А. Качана. — Київ : Дніпро, 2004. — 832 с. — (Бібліотека Шевченківського комітету).

Збірник включає найвідоміші поетичні та прозові твори, які стали духовним надбанням та окрасою української літератури.

Вінграновський М. С. З обійнятих тобою днів : поезії / М. С. Вінграновський ; передм. І. Дзюби ; худож. оформ. В. Лісовського. — Київ : Веселка, 1993. — 303 с. : іл.

До книжки увійшли вірші, написані поетом у різні часи: від пам'ятних 60-х до 90-х років ХХ століття.

Вінграновський М. С. Козак Петро Мамарига ; Гусенятко : оповідання та вірші / М. С. Вінграновський ; ред. І. Малкович ; худож. К. Лавро. — Київ : А-БА- БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. — 32 с. — (Для малят від 2 до 102).

У подвійній книзі публікуються улюблені поетичні й прозові твори Вінграновського для дітей, які проілюстрував Кость Лавро, творчість якого високо цінував митець.

Вінграновський М. С. Любове, ні! не прощай! : вибр. лірика / М. С. Вінграновський ; ред. В. Коломієць. — Київ : Укр. письменник, 1996. — 149 с.

Збірка любовної лірики поета.

Вінграновський М. С. Манюня : повісті, оповідання, есе / М. С. Вінграновський. — Львів : Літопис, 2003. — 320 с.

Основні теми творів збірки: дитинство, гармонія людини і світу, захист тварин.

Вінграновський М. Київ : поезії / М. Вінграновський. — Київ : Веселка, 1982. — 156 с.

Поетична збірка про духовний світ та культурне життя столиці України.

Вінграновський М. Кінь на вечірній зорі : повісті для серед. та ст. шк. віку / М. Вінграновський ; худож. В. С. Качальський. — Київ : Веселка, 1987. — 197 с. : іл.

Книжку складають повісті «Кінь на вечірній зорі», «Первінка», «Сіроманець» та інші.

Вінграновський М. На добраніч : повісті та оповідання для мол. та серед. шк. віку / М. Вінграновський ; худож. В. А. Євдокименко. — Київ : Веселка, 1983. — 78 с. : іл.

Добірка прозових творів, у яких письменник розкриває світ дитинства та співжиття людини і живої природи.

Вінграновський М. Первінка : повісті для мол. шк. віку / М. Вінграновський ; худож. Є. Семенов. — Київ : Веселка, 1977. — 103 с.

Книжку складають дві повісті – «Первінка» і «Сіроманець», в яких автор переконує читача, що людина живе на світі для добра і повинна боротися за це.

Вінграновський М. С. Северин Наливайко : роман / М. С. Вінграновський ; передм. І. Дзюби. — Київ : Веселка, 1996. — 366 с. — (Історична бібліотека для дітей «Золоті ворота»).

Історичний роман про легендарного козацького ватажка, одного із керівників повстання 1594-1596 років у Речі Посполитій.

Вінграновський М. С. Сіроманець : повісті, оповідання / М. С. Вінграновський ; ред. М. Д. Мальченко. — Одеса : Маяк, 2008. — 163 с.

До книги увійшли повісті «Сіроманець», «Первінка», «Літо на Десні», «Пересадка», а також оповідання «Козак Петро Мамарига» та «Гусенятко».

Вінграновський М. У неквапи білі лапи : оповідання та вірші для дошк. та мол. шк. віку / М. Вінграновський ; худож. П. Гулин, Н. Кирилова. — Київ : Веселка, 1989. — 54 с. : іл.

Ілюстрована книга вміщує оповідання та вірші, які допоможуть відчувати радість природи, зрозуміти основи української мови та культури.

Вінграновський М. С. Цю жінку я люблю : лірика / М. С. Вінграновський ; худож. оформ. Ю. О. Івашенка. — Київ : Дніпро, 1990. — 205 с. : іл.

Ліричні чутливі вірші поета. Книга містить репродукції картин видатного українського художника Федора Кричевського.

Вінграновський М. С. Чотирнадцять столиць України : корот. нариси з її історії / М. С. Вінграновський ; пер. з укр. мови та рум. М. Лютика ; худож. оформ. Ж. Присяжної. — Київ : Голов. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2002. — 176 с. : іл.

Історичні нариси українською та румунською мовою.

НЕОСЯЖНИЙ ВСЕСВІТ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

(книги та статті про життя та творчість письменника)

Більчук М. Микола Вінграновський (1936-2004) / М. Більчук // Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість /

М. Більчук. — 2-ге вид., змін. і допов. — Тернопіль, 2014. — С. 18-20.
Короткі біографічні відомості та особливості творчої манери письменника.

Богдан С. Вінгран: життя Миколи Вінграновського / С. Богдан. — Київ : Дух і літера, 2025. — 368 с. : іл. — (Постаті культури).

Детальна біографія, що базується на свідченнях родичів і друзів митця, на опублікованих спогадах про нього, на документах з українських архівних установ і музеїв.

Брюховецька Л. Сценарій про Северина Наливайка : [з архівів] / Л. Брюховецька // Найцікавіша історія в Європі. Екранні версії : кінематограф. студії / Л. Брюховецька. — Київ, 2014. — Вип. 2. — С. 116-117.

Цікаві факти про створення літературного сценарію «Наливайко», написаного М. Вінграновським у 1967 році, але не допущеного до постановки. Сценарій до цього часу зберігається у Центральному Державному музеї-архіві літератури і мистецтва.

Буєвський Б. Наша казка : зб. пісень для дітей дошк. і мол. шк. віку : [ноти] / Б. Буєвський ; вірші М. Вінграновського. — Київ : Муз. Україна, 1981. — 22 с.

До збірки увійшли пісні для дітей за віршами Миколи Вінграновського.

Вінграновський М. «Я – Миколай осінній...» / М. Вінграновський : [інтерв'ю з письменником 1996 р. ; бесіду вела Л. Голота] // Голота Л. Сотворіння / Л. Голота. — Київ, 2006. — С. 46-55.

Бесіда з письменником та режисером про його життя та творчість.

Вінграновський М. «Я поет однієї ноти» : розмова з сучасником / М. Вінграновський ; розмову вів О. Ільченко // Сучасність. — 2009. — № 5. — С. 3-9.

Одне з останніх інтерв'ю з поетом про особливості творчості в літературі та кінематографії.

Вінграновський Микола Степанович (1936-2004) // Усі письменники і народна творчість : довідник. — Київ, 2007-2008. — С. 52-54.

Стисла біографічна довідка та унікальні особливості поетичної творчості митця.

Дзюба І. Микола Вінграновський / І. Дзюба // Літературні портрети. Продовження : есеїст. розвідки / І. Дзюба. — Київ, 2015. — С. 157-202.

Есеїстичні замальовки українського літературознавця та критика Івана Дзюби, присвячені Миколі Вінграновському.

Качак Т. Микола Вінграновський (1936-2004) / Т. Качак // Українська література для дітей та юнацтва : підручник / Т. Качак. — 2-ге вид., стереотип. — Київ, 2018. — С. 193-197.

Стисла характеристика творчості письменника.

Кодлюк Я. Микола Вінграновський (народився в 1936 році) / Я. Кодлюк, Г. Одинцова // Розповіді про письменників : посіб. для вчителів почат. кл. / Я. Кодлюк, Г. Одинцова. — 3-є вид. — Тернопіль, 2001. — С. 11-12.

Біографічна довідка та окремі цікаві факти з життя письменника.

Кульчий О. Вінграновський Микола Степанович (1936-2004) / О. Кульчий, Т. Малярчук, Ю. Бентя // Документальна скарбниця Шевченківських лауреатів / О. Кульчий, Т. Малярчук, Ю. Бентя. — Київ, 2013. — С. 66-67.

Коротка біографія письменника.

Кульчицький А. 212 світанків з Миколою Вінграновським : [спогади про незабутнього великого Українця] / А. Кульчицький ; перед. сл. Б. Олійника. — Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2011. — 140 с.

Документальна книга відомого українського поета-пісняра, композитора Анатолія Кульчицького про багаторічну дружбу з Миколою Вінграновським.

Лазарук М. Я. Микола Вінграновський: Степовий Сварог : есе про незабут. мандри Україною з М. Вінграновським / М. Я. Лазарук. — Харків : ПЕТ, 2013. — 192 с.

Біографічне есе про Миколу Вінграновського, його творчість і духовну спадщину, внесок у національну літературу.

Мандзій Л. Урок добра і милосердя за повістю Миколи Вінграновського «Сіроманець» / Л. Мандзій // Уроки позакласного читання з української літератури : 5-10 кл. / Л. Мандзій. — Тернопіль, 2006. — С. 39-41.

Конспект уроку позакласного читання для учнів 7 класу за повістю «Сіроманець».

Маршал Вінграновський : кн. про поета (спогади, есеї, листи, інтерв'ю) / передм., упоряд. П. Вольвача. — Київ : Ярославів Вал, 2011. — 480 с. : фото.

Книга містить спогади, есеї, листи та інтерв'ю 52 письменників, журналістів, друзів та однокласників Миколи Вінграновського. Вперше публікуються фотоматеріали з родинного архіву.

Микола Вінграновський // Історія української літератури ХХ століття. У 2-х кн. Кн. 2. Ч. 2 (1960-1990-ті роки) / за ред. В. Г. Дончика. — Київ, 1995. — С. 124-136.

Літературознавчий нарис про життя та творчість письменника, літературні явища і події в Україні періоду 80-х та початку 90-х років минулого століття.

Микола Вінграновський (1936-2004) // Усі українські поети / упоряд. Ю. І. Хізова, В. В. Щоголева. — Харків, 2009. — С. 21-29.

Біографічна довідка та коротка характеристика програмних творів, які вивчаються у школі.

Поет абсолютного слуху : 85 років від дня народження М. Вінграновського // Шк. б-ка. — 2021. — №10. — С. 42-46.

Стисла біографія та творчість майстра поетичного слова.

Похилько Л. Микола Вінграновський. Гуманізм повісті «Сіроманець» : [5 кл.] / Л. Похилько // Дивослово. — 2020. — № 4. — С. 10-15.

План-конспект уроку української літератури з вивчення повісті «Сіроманець». Містить розробки бліцопитувань, тести, інтерактивні вправи, та ребуси.

Преварська М. І. Микола Вінграновський (1936-2004) / М. І. Преварська // Українські поети : довідник / М. І. Преварська. — Київ, 2015. — С. 26-33.

Огляд літературної творчості письменника.

Рудницька О. Б. Микола Вінграновський / О. Б. Рудницька // Бібліотечка «Дивослова». — 2005. — № 6. — С. 57-59.

Методична розробка уроку за поетичними творами письменника, що вивчаються у 5 класі.

Руссова В. Середньовічні київські князі: інтерпретація Миколи Вінграновського / В. Руссова // Українська література в загальноосвітній школі. — 2011. — № 10. — С. 8-10.

Характеристика книги Миколи Вінграновського «Чотирнадцять столиць України».

Савченко С. Він грав слово, як ніхто : до 80-річчя від дня народж. М. Вінграновського (1936-2004) / С. Савченко // Дати і події : календар знамен. дат. — Київ, 2016. — 2-е півріччя. — № 2 (8). — С. 102-106.

Біографічні відомості, особливості поетичного таланту та історичних прозових творів письменника, список видань автора та літератури про нього.

Салига Т. Ю. «Цей Микола Вінграновський...»: / Т. Ю. Салига // Вогонь, що не згаса... / Т. Ю. Салига. — Київ, 2017. — С. 325-450.

Творчий портрет Миколи Вінграновського, аналіз низки творів поета, праці дослідників його життя та творчості.

Скляренко В. М. Микола Вінграновський (1936-2004) / В. М. Скляренко, Я. О. Батій // Література України / В. М. Скляренко, Я. О. Батій. — Харків, 2015. — С. 229-232.

Літературознавчий огляд життя та творчості митця.

Сушинський Б. Перед забралом вічності / Б. Сушинський // Перед забралом вічності : літ. студії / Б. Сушинський. — Одеса, 2004. — С.73-82.

Особливості творчості Миколи Вінграновського та окремі цитати із листів поета-шістдесятника.

Тарнашинська Л. Гармонія парадоксів як художнє надзавдання: Микола Вінграновський / Л. Тарнашинська // Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління : іст.-літ. та поет. аспекти / Л. Тарнашинська. — Київ, 2010. — С. 282-333.

Історико-літературознавчий аспект особливостей художнього образу в поезіях Миколи Вінграновського.

Топочевський А. Він поєднав протилежності / А. Топочевський // Дзвін. — 2024. — № 3-4. — С. 219-222.

Про дитинство, студентські роки життя, становлення та творчі пошуки поета та режисера.

Шевчук В. Микола Вінграновський (1936-2004) / В. Шевчук // На березі часу. Ті, котрі поруч : спогади про сучасників / В. Шевчук. — Київ, 2015. — С. 204-215.

Спогади літературознавця про життя, зустрічі з М. Вінграновським, значення його літературної діяльності.

Якубовська М. Віч-на-віч з епохою... : літ. портр. Миколи Вінграновського / М. Якубовська // У дзеркалі слова : есеї про сучас. укр. літ. / М. Якубовська. — Львів, 2005. — С. 396-406.

Літературний портрет творчості Миколи Вінграновського, аналіз окремих його поетичних творів.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Біографія Миколи Вінграновського [Електронний ресурс] // Експеримент : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20170510-biografiya-mikoli-vingranovskogo>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Богдан С. Міфотворчість Миколи Вінграновського (на прикладі поезії «У синьому небі я висіяв ліс...») [Електронний ресурс] / С. Богдан // Експеримент : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20211225-mifotvorchist-mikoli-vingranovskogo-na-prikladi-poeziyi-u-sinomu-nebi-ya-visiyav-lis>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Вінграновський Микола Степанович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вінграновський_Микола_Степанович. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Вінграновський Микола Степанович (1936-2004) [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=7372>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Вінграновський Микола Степанович: поет, прозаїк, актор, режисер, кіносценарист (1936-2004) // Миколаївська обласна бібліотека для дітей : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://mykoodb.org.ua/moya-mykolayivshhyna/literaturna-mykolayivshhyna/mykolayivski-pysmennyyky-dityam/vingranovskyj-mykola-stepanovych/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Вінграновський Микола – повні тексти творів автора [Електронний ресурс] // Освіта.UA : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: https://osvita.ua/school/literature/tag-vinhranovskyi_mykola/list/20/. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Вірші Миколи Вінграновського для дітей [Електронний ресурс] // Mala storinka : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://surl.li/hzxphe>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Дорошенко О. Микола Вінграновський у спогадах земляків із Первомайщини [Електронний ресурс] / О. Дорошенко // Краєзнавство. — 2018. — № 1. — С. 123-133. — Режим доступу: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/00aa2d4a-1439-4cbc-846a-2d47008429fe/content>. — Дата звернення: 30.03.2026.

Дудіна Т. Микола Вінграновський: коротка біографія [Електронний ресурс] / Т. Дудіна // Освіта.UA : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://osvita.ua/school/biography/89577/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Жулинський М. Його творила Україна [Електронний ресурс] / М. Жулинський // День : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/yoho-tvoryla-ukrayina>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Корнюш М. Микола Вінграновський [Електронний ресурс] // Ukrainian-Nation : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://ukrainian-nation.org.ua/ukraintsi/645-mykola-vinhranovsky/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Микола Вінграновський: цікаві моменти біографії видатного митця [Електронний ресурс] // Експеримент : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20241113-mykola-vinhranovskyj-tsikavi-momenty-biografiyi-vydatnoho-myttsja>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Піскун В. Микола Вінграновський – митець і особистість [Електронний ресурс] : україніка / В. Піскун // Дніпропетровська обласна наукова бібліотека ім. первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу:

<https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=35&idg=694>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Пісні на слова Миколи Вінграновського [Електронний ресурс] : плейлист пісень Н. Терещенко // Youtube : [відеохостинг]. — Електрон. дані. — Режим доступу:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLOUItpdA-mtCwH-uGCD3eCd98R_qIElcv. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

Чарівник слова Микола Вінграновський [Електронний ресурс] // Освіта.UA : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/15377/. — Назва з екрана. — Дата звернення: 30.03.2026.

ЧАРІВНИК СЛОВА

(з поезії М. Вінграновського)

ЛАСТІВКО БІЛЯ ВІКНА...

Ластівко біля вікна,
Ластівко нашої хати,
Що тобі, ластонько, дати:
Меду, борщу чи пшона?

Ластонько, літа кінець,
Діток твоїх би до хати,
Я научу їх писати:
Небо, Дніпро, горобець...

Ластонько, де не літайсь –
Мало налітатись вволю:
Ще народись та удайсь
В небо, Вітчизну і волю.

Так воно в світі і є,
Так воно є, щоб літати...
Горечко рідне моє,
Ластівко нашої хати.
1965

ЛІТНІЙ РАНОК

Джмелі спросоння – буц! – лобами!
Попадали, ревуть в траві.
І задзвонили над джмелями
Дзвінки-дзвіночки лісові.

Повільне сонце на тумані
До проса впливло з води,
Де на пташинім щебетанні
Тинявся малиновий дим.

Лиш сонях спав, хоча й не мусив,
І ось за те, аби він знав,
Важкий ячмінь медовим вусом
Бджолу за лапку лоскотав.

У картузах із парусини
Комбайн комбайнові гукав:
– То що ж косить? Воно – все сине!
Де льон? Де небо? Де ріка?
1964

СОН

Вночі, під ранок, у гнізді
У комишах при мамі
Проснулось каченя собі
І глянуло в тумані

На срібне мамине перо,
На срібне небо повне...
Перевернулось на крило
І знов заснуло сонне.

І снівся каченяті сон,
Солодкий сон при мамі:
Цвіте куга, цвіте пасльон
При березі в тумані.

Цвіте при хмарі хмареня,
І зірка недалечко...
І чуло сонне каченя:
Цвіте його крилечко.

Цвіте на небо, на політ,
На голубі тумани,
На синій цвіт, на синій світ
В гніздечку біля мамі...
1967

У СИНЬОМУ НЕБІ Я ВИСІЯВ ЛІС

У синьому небі я висіяв ліс,
У синьому небі, любов моя люба,
Я висіяв ліс із дубів і беріз,
У синьому небі з берези і дуба.

У синьому морі я висіяв сні,
У синьому морі на синьому глеї
Я висіяв сні із твоєї весни,
У синьому морі з весни із твоєї.

Той ліс зашумить, і ті сні ізйдуть,
І являть тебе вони в небі і в морі,
У синьому небі, у синьому морі...
Тебе вони являть і так і замруть.

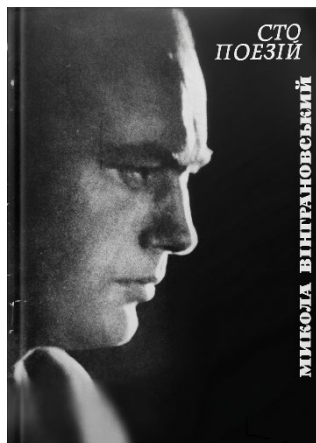
Дубовий мій костур, вечірня хода,
І ти біля мене, і птиці, і стебла,
В дорозі і небо над нами із тебе,
І море із тебе... дорога тверда.
1965

НАРОДЕ МІЙ

Народе мій! Поки ще небо
Лягає на ніч у Дніпро –
Я на сторожі коло тебе
Поставлю атом і добро;

І стану сам біля колиски
Твого буття, що ти – це ти,
І твого слова кращі зблиски
Пошлю у Всесвіту світи.

Бо Всесвіт – не поле, і люд – не глядач.
І час – не ворота футбольних моментів,
І куля земна – не футбольний м'яч
В ногах генералів і президентів!
1960

НІ! ЦЕЙ НАРОД ІЗ КРОВІ І ЗЕМЛІ...

Ні! Цей народ із крові і землі
Я не віддам нікому і нізачо!
Він мій, він я, він – світ в моїм чолі,
Тому життя його і ймення не пропащі!

Ви чуєте? Це мій народ – як сіль,
Як хрест і плоть мого життя і віку,
І тому доля моя, щастя моє, біль
Йому належать звіку і довіку.

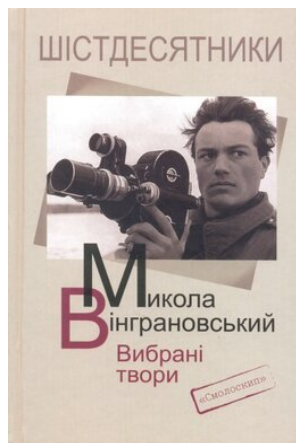
У битві доль, політик і систем
Мої набой – у його гарматах.
Я не слуга його, я – син його на чатах,
Я – син зорі його, що з Кобзаря росте.

Я – син його по крові, і кістках,
І по могилах, і по ідеалах.
Не вам з оскіпленими душами в забралах
Його звеличують в фальшивих голосах.

Я – формаліст? Я наплював на зміст?
Відповідаю вам не фігурально:
– Якщо народ мій числиться формально,
Тоді я дійсно – дійсний формаліст!

Та де вже дінешся, раз мир заколосив
Пустоколоссям вашим в сиві ночі,
Жаль одного, що в леті до краси
Народу ніколи і плюнуть вам у очі.

Ні! Мій народ не дим, не горевіз,
І я не дам його по брехнях і по кривдах,
Я не пір'їна в гордих його крилах,
Я – гнівний меч його, що від Дніпра до зізд!
1960

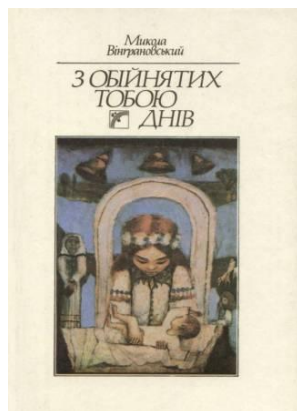
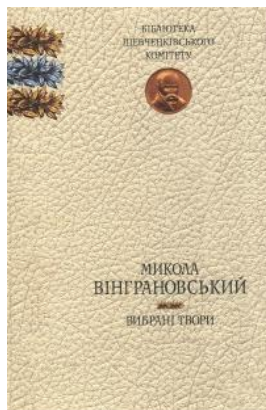

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЛЮД

Останній міст проплив удалині,
Колеса змашено рососою голубою –
І Київ на Богдановім коні
Пливе навстріч дніпрового водою...
Вже серце під колесами петля!..
Упало серце! Де тому причина!
Вже чуть, як обертається Земля,
І обертається з Землею Україна...
Красо моя! Вкраїночко моя!
Ну, що мені робити – я не знаю!
То прилечу, то знову відлітаю,
А день з днем і гасне, і сія...
Твоє обличчя світле, як надія,
Пахкими пальцями торкнув я уночі,
І кров свою змішав я із твоєю,
Як зерно із землею по весні.
Тоді ти стала мною, Батьківщино,
А я тобою на світанні став –
І свої очі я відкрив крізь тебе...
Ти поселила в серці мій народ,
Ти освітлила думку мою часом
І в мову українки сповила.
Тебе дивлюсь я серцем і думками,
Тебе люблю я всесвітом, і людством,
І соняхом у золотому сні,
І сивиною вченого-мислителя,
І на стерні горошком польовим.
Ми стрінулись з тобою на Дніпрі,
Там губи я торкнув твої, Вітчизно,
Там вивірив по тобі пульс любові,
Годинник людства – з стрілками життя
На цифрах смерті – звірив із твоїм...
Ні, Батьківщино! Не лише стражданням
Чи радістю я звернений до тебе!..

1960

КИЇВ

На срібнім березі Дніпра
Слов'янства золота столице,
Світанку мови і добра,
Вікно у світ стооке і столице,

Всі сто століть у скрути і жалі
Під небозвіддям згроженої днини
Ти водиш серцем нашим мужні кораблі
З вітрилами на щоглі України.

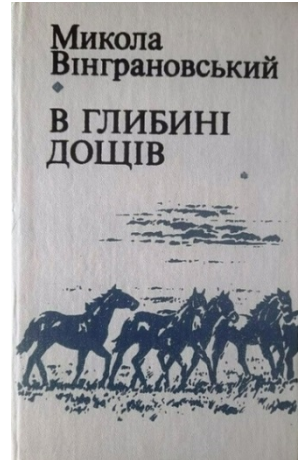
Духовна міро нації Дніпра,
Високий воїне з мозольними руками,
Та смерть стара, неправда та стара,
Що тихомудро жерла нас віками, –

Проклята, проклята, погибне хай, згорить!
Ми більш не покручі, не блазні, не лакузи.
І вільний дух, і вільних дум союзи
І вільний світ у нашу кров кричить!

1963

НЕ МАЮ ЗЛА ДО ЖОДНОГО НАРОДУ

Не маю зла до жодного народу.
До жодного народу в світі зла не маю.
Чому ж тоді все важчає мені
На світі жити в множині духовній?
Тоді від чого ж якось так мені стає,
Неначе я у чомусь завинився
Перед своїм народом немаленьким,
Я завинив, бо не доніс чогось,
Чогось такого необхідного, одного,
Що міг нести один лиш тільки я...
Чи, може, це шмат хліба, того хліба,
Що їсть душа із першим молоком,
А потім дивиться на світ очима правди

І, незатуркана, з незламаним хребтом,
Живе і множить правду і добро
У себе в білій хаті і планеті...
Чи, може, сам невипростаний я,
Не маю мужності і того духу в слові,
Що пропикає світ і все на світі
І стверджує і волю, і любов?
Чи, може, я не маю ні народу,
Ні мови, ні свободи, ні життя,
І, як собака за чужинським возом,
Плетусь собі, вдоволений шматком,
Що кинуть з того возу, га?... Не знаю...
Та певно знаю, звідкіль взялось
В мені це почуття: воно від космосу!
Воно від космосу, бо стало
Усе видніше в серці й голові,
Все збільшилось, згострішало від миті,
Як випростали небо кораблі –
Народи глянули на небо і під ноги.
Про що в ту мить подумали вони?
Мабуть, про те, що їх гнітить віками,
Применшує і робить злими, темними...
Не знаю....А зрілість кладе руку на плече...
1965

ОСТАННЯ СПОВІДЬ СЕВЕРИНА НАЛИВАЙКА

Живу – назад. Я – Наливайко. Все.
Ми починаєм битву за Україну.
Наш чорний вус у чорний гнів тече,
І юний меч наш розгинає спину.
Не прапор-раб, не прапор-порохня
Нам обпожежив душу, товариство.
Не встанемо, братове, із коня,
Доки не стане в полі нашім чисто.
В суцільних ворогах пройшли роки-рої,
Руїна захлинається руїною.

Ми на Вкраїні хворі Україною,
На Україні в пошуках її...
Забудьмо все у цю священну мить.
Забудьмо наші розбрати і чвари.
Я вас веду – і воля нам горить,
Вона горить нам вічно, як Стожари.
...Забіліли сніги мої чорні,
Засміялась душа молода:
Воріженьки стоять видзігорні,
Воріженьки стоять, як вода.
І солонина моя Солониця
На погибель мені ще гряде,
Ще у міднім бику задимиться
Моє тіло, як сон, молоде,
Ще заплаче ночами Барбара
Над споляченим сином моїм,
І розірветься серце, як хмара,
Від даремних за мене молінь, –
Та і тоді не прокленем ми долю,

Не зречемось себе, поранених синів,
Коли й побачимо в кривавищі за волю,
Що наш народ вже тереном зацвів.

1966

ЮВЕЛІР У МАЙСТЕРНОСТІ СЛОВА

(вислови про М. Вінграновського та віршовані посвяти поету)

«Своєю появою він робив свято для людей. Він майстер. У нього кожне слово стоїть на своєму місці, слова його поезій як рідні. Все, про що говорить, йде з внутрішньої глибини. Його вірші аналізувати просто неможливо, їх треба відчувати. Його поезія вирізняється національним началом. Це поет надзвичайної пристрасності, емоційності».

Леонід Талалай, український поет

«Тридцять років тому Микола Вінграновський входив у поезію з гордою поставою, сильним голосом і «стодумною думою» про народ, про добу, про життя. Багато що змінилося за той час. Творчість його вже всіма визнана як одна з окрас нашої літератури, один із яскравих її здобутків. Але сам поет весь час виходить на нові й незнані обрії. Він весь час у дорозі. У великого таланту завжди попереду більше, ніж позаду».

«...Микола Вінграновський, залишаючись собою, постійно «проростає» новими якостями, змінюється і раз у раз вибухає самовідкриттями».

«Українське слово постає в ньому шляхетним і вишуканим, легким і перевтіленим, гнучким і уягливим, всією своєю природою співчутливим до найтонших нюансів думки й чуття. І водночас при всій легкоплінності, натхненній грайності слова – воно в нього буває грізне, суворе, й лапідарне, і завжди ненапружено точне».

«...що є тремким ядром поезії Вінграновського, осередям, навколо якого розгортається увесь вміст душевного життя і до якого все так чи інакше знову і знову повертається, все невимовно тяжіє. Це – народ, нація, Україна... Це просто те, чим живе його душа».

І. Дзюба, український літературознавець, критик

«Про його вірші варто казати не «текст», а «твір». Бо це насправді твір, твориво «цілої» людини: це й емоції, і рефлексія, і пластична робота. Він проказував слово. Вишптував. Викрикував. Виходжував. Протоптував. Мені важко уявити, що Вінграновський міг сидіти в кабінеті й писати вірші. Він, виходжуючи, випробовував слово – на смак, на нюх, на всі рецептори... Це унікально, його слово унікальне, філігранне, витончене, ніжне, і водночас дуже сильне, глибоке, магнетичне, пахуче, чарівливе, мрійливе, химерне, відчайдушне... Це той поет, що про Слово, для Слова написав найкраще, найоригінальніше...».

Василь Герасим'юк, український поет

«Він був один такий серед «шістдесятників», хто міг так ніжно вихопитися з-під сірої одностайності життя і мислення і збунтуватися проти нормативних приписів та ідеологічних повчань».

«...А яким настроєм дихає його проза! Дихає і пахне, бо живе в ній надзвичайно чутливе емоційне вжиття в стани природи, в настрої дня і ночі, ранку і вечора, сходу і заходу сонця, в дощову і снігову стихію... Це повісті «Первінка», «Сіроманець», «У глибині дощів», «Літо на Десні», «Кінь на вечірній зорі!».

Микола Жулинський, український літературознавець

«Ніхто із них не жив у Слові, не мучився Словом, не вмирав у Слові так, як він. Такої чистоти значення не збагнув ще жоден філолог доси».

Андріана Біла, українська журналістка, філолог

«... Микола Вінграновський жив у слові, як бджола у квітці. З-поміж інших «бджіл» він видобував найбільше нектару і, профільтрувавши, давав найвистояніший та найцілючіший мед поезії...».

Богдан Чепурко, український письменник

«Поетика Миколи Вінграновського, явлена світові, – пряме свідчення містерійної творчості, не підвладної адекватному аналізу ні алхіміків, ні вівісекторів од літературознавства чи критики. Таке явище як поезія М. Вінграновського, – без перебільшення, – внесок української літератури у скарбницю світового Слова. Це ставало зрозумілим за життя поета – він

ніс у собі, на своєму високому чолі, на вродливому приязному обличчі слід поцілунку Творця, а коли пішов, його поетичний геній дедалі яскравіше освітлює ті вершини, що їх може сягнути рідне слово, мовлене не всує».

Валерій Гужва, український письменник

«У найузагальненіших означеннях творчість Миколи Вінграновського – це поезія серця і водночас поезія думки. У ній домінують почуття та настрої душі, але вона вимагає і зосередженості розуму, жадає співбесідника...»

«Проза і поезія Миколи Вінграновського – явище глибоке й самобутнє. З них постає людина із добрим серцем, зірким поглядом на світ. Постає національно окреслений тип героя, якому жити довго, бо його життя справжнє».

Тарас Салига, український письменник, літературознавець

«Микола Вінграновський може бачити цінність у найнесподіваних вимірах і взаємодіях, які здатен охопити духовним зором лише поет. Природа – одна з найактивніших «дійових осіб» у творах Миколи Вінграновського. Світ людини і світ природи – щільно змикаються, зливаючись в одну цілісну сутність».

«У Вінграновського є дуже багато слів новотворів. Це наприклад такі: «дитинносірогусто», «синьо-благально», «стежкояблуката», «бульбохата», «сніголет», «дошосіч», «розджемліто», «додому дітлашні вечірньосірогусто, вечірньосірогусто ластівкам...». А ще тільки у Вінграновського: сонце може бути помідорним; білий ранок носити рушник; сад – спати на колінах яблуні; океани – малинові; сміх – червоний; земля дихає кавуновим квітом; голодний шпак може слухати маслини захололий пульс; тиша може бути лимонною; а квітка – плакати жовтими слізьми... Ви чули щось подібне деінде? Його неологізми творяться за законами краси з розмовної стихії».

Данило Кім, дослідник творчості митця

«Життя і творчість Миколи Вінграновського будуть вічним прикладом того, як самовіддано, жертовно Талант має служити народові, Батьківщині. Його ім'я – серед імен найвірніших синів і дочок України»

Михайло Шалата, український літературознавець, письменник

«Він став незникаючою константою нашого буття. Коли ми закохувалися – читали поезію Вінграновського. Коли прагнули навчити своїх дітей бачити красу світу і глибину добра – теж читали Вінграновського. Коли хотіли сказати про Україну так, щоб аж губи тріскалися, зверталися до проникливого слова Вінграновського. Він пішов від нас, коли зацвіла калина – оберіг і символ України. Він сам був для неї оберігом і символом. І таким залишиться назавжди».

Андрій Яремчук, заслужений журналіст України, кінокритик

Миколі Вінграновському

Як він читав! слова іскрили
і розлітались навкруги,
вуста обвуглено жажтіли
від слів вселенської ваги.
І горло зболено шаліло,
вірша виштовхуючи в світ,
і тіло, як у породіллі,
то в холод кидало, то в піт!
Душа, немов печі осердя,
за вінця променила біль.
А очі, вперті і отверзті,
шукали відгуку в юрбі.
...Напівбайдуже, мов підкова,
юрба поета облягла,
не розуміючи ні слова, –
бо іншомовною була.

*Олекса Різниченко,
український письменник*

Пам'яті Миколи Вінграновського

Над Россю травень тишу розстелив.
Таємна муза тут жила поета.
Він слово тут вив'ялював і жив,
Шукав стежки до строгого сонета.

Ми стоїмо, а він тут поміж нас
Приходить тихо і тамує подих.
Здається, то не він, а владний час
Крізь біг століть упевнено проходить.

Пливе із людських вус, немов ручай
Його рядок, настояний на часі,
І пам'яті негаснуча свіча
Єднає нас у цій зеленій чаші.

Так обережно, ніжно, як дитя
Торкаються слова скрижалей духу.
Вони розкуто в просторі летять
І слуха плесо їх, і травень слуха.

Його коня підковують літа
І коронує місяця підкова,
А мудрість слова, світла і проста,
Ляга на вічність, як душі основа.

*Олександр Хмельовський,
український письменник*

Миколі Степановичу Вінграновському

Богопільські світанки у полі
Зростили поета і сина,
Берег Бугу, калина, тополі –
Маленька його батьківщина.
Ясинушка, Мигійські пороги
Поезію в душу вливали,
Та куди б не повели дороги –
Додому завжди завертали.
Його іменем названа школа,
Прославив і місто, й країну,
Це поет – Вінграновський Микола,
Безсмертний митець України.

*Анатолій Домбровський,
однокласник Миколи Вінграновського*

Пам'яті Миколи Вінграновського

Гордість Вкраїни, пане Миколо!
Серце тремтить і не йме тому віри,
Ніби замкнулось життя твого коло,
Перегоріло з напруги без міри.
Небо завжди забирає найкращих,
І обертає на ясні зорі,
Щоб не блукати в здичавілих хащах,
Світить нам путь аж до синього моря.
Встиг ти прославить свою Україну,
Встиг присягнути своєму народу...
Рідний наш Київ прощається з сином
В місяці травні, найкращим на вроду.
Та Первомайськ не забуде ніколи
Світлого хлопчика із Богополя,
Що залишився, тепер вже назавжди,
Учнем найкращим в сімнідцятій школі.

*Галина Педченко,
українська поетеса, громадська діячка*

Миколі Вінграновському

О не ярій, душе моя бездонна,
Там – цвіт небес, їх неземна краса.
І десь сльоза – священна та солона,
Яку дано нам випити сповна.
Красиво так тополям шелестіти,
До ніг тулити трави і росу.
І яблуком упасти в оксамити,
І блискавку узяти за сестру.

Марія Маткобожик,
українська письменниця, культурологиня

МАГІЯ ПОЕЗІЇ ТА МУЗИКИ

АКТОРСЬКІ РОЛІ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

1961 – Повість полум'яних літ (роль Івана Орлюка)

1962 – Сейм виходить з берегів (роль Миколи Дончака)

1967 – Берег надії (роль Вацлава Купки)

1970 – Дума про Британку (роль Несвятипаски)

МИКОЛА ВІНГРАНОВСЬКИЙ – РЕЖИСЕР

Художні фільми

1964 – Дочка Стратіона

1966 – Ескадра повертає на Захід

1967 – Берег надії

1970 – Дума про Британку

1973 – Тихі береги

1984 – Климко

Документальні фільми

1966 – Голубі сестри людей

1983 – Слово про Андрія Малишка

1989 – Щоденник О. П. Довженка (у співавторстві з Леонідом Осикою)

1993 – Довженко. Щоденник 1941—1945

1993 – Чигирин — столиця гетьмана Богдана Хмельницького

1993 – Батурин — столиця гетьмана Івана Мазепи

1993 – Галич — столиця князя Данила Галицького

1999 – Гетьман Сагайдачний

НАГОРОДИ ТА ВІДЗНАКИ МИТЦЯ

1984 – Національна премія України імені Тараса Шевченка

1993 – Міжнародна премія Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США)

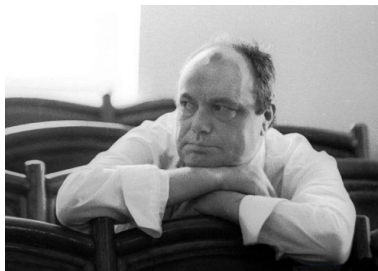
1994 – Літературна премія «Благовіст»

1997 – Присвоєння звання

«Заслужений митець України»

2001 – Почесний громадянин міста Первомайська

2002 – Премія імені В. Вернадського

«Я ОБІЗВАВСЯ СЕРЦЕМ В СВІТІ...»

(тест про життя та творчість М. Вінграновського)

1. У якому селі народився Микола Вінграновський? (Берізки, Кумари, **Богополь**)

2. На якому відділенні Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого навчався Микола Вінграновський? (режисерський, **акторський**, звукорежисерський)

3. Митець, який помітив талант М. Вінграновського, був його вчителем і наставником (Іван Дзюба, Ліна Костенко, **Олександр Довженко**)

4. На якій кіностудії працював режисером М. Вінграновський після закінчення вищого навчального закладу? (Київська студія художніх фільмів ім. О. Довженка, **Одеська кіностудія**, Укртелефільм)

5. До якого літературного покоління належав Микола Вінграновський? («постмодерністи», **«шістдесятники»**, «розстріляне відродження»)

6. Назва журналу, у якому відбувся літературний дебют Миколи Вінграновського. («Дивосвіт», **«Дніпро»**, «Дзвін»)

7. Яка основна тема творчості М. Вінграновського? (пригоди, **любов до Батьківщини**, фантастика)

8. Назва першої збірки віршів поета, яка побачила світ у 1961 році. («Сто поезій», **«Атомні прелюди»**, «На срібнім березі»)

9. Скільки віршів було у збірці М. Вінграновського «Сто поезій»? (100, **99**, 98)

10. За яке досягнення Микола Вінграновський отримав найвищу державну нагороду – Національну премію України імені Тараса Шевченка? (за ролі в кіно, **за твори для дітей**, за кіносценарії)

11. Назва повісті для дітей, в якій йдеться про незвичайну дружбу між хлопчиком Сашком та вовком. («Волохань», **«Сіроманець»**, «Манюня»)

12. За краще виконання якої чоловічої ролі М. Вінграновський отримав золоту медаль на кінофестивалі в Лос-Анджелесі? (**Івана Орлюка «Повість полум'яних літ»**, Дончака «Сейм виходить з берегів», Вацлава Купки «Берег надії»).

13. Стрічка, яка стала першою самостійною режисерською роботою Миколи Вінграновського («Дочка Стратіона», «Слово про Андрія Малишка», **«Берег надії»**).

14. Улюблена історична постать М. Вінграновського (Іван Мазепа, **Северин Наливайко**, Данило Галицький)

15. За яким своїм твором Вінграновський встиг створити 4 документальні фільми («14 видатних гетьманів України», «14 видатних особистостей України», **«14 столиць України»**)

16. Яку літературну премію отримав Микола Вінграновський у 1984 році? (Державна премія України імені Олександра Довженка,

Національна премія України імені Тараса Шевченка, Літературна премія імені Лесі Українки)

17. Місто, в якому була заснована у 1993 році Міська молодіжна літературно-мистецька премія імені М.С. Вінграновського. (Миколаїв, Біла Церква, Київ)

КРОСВОРД ЗА ЗМІСТОМ ТВОРУ М. ВІНГРАНОВСЬКОГО «СІРОМАНЕЦЬ»

1. Що втратив Сіроманець через поважний вік?
(зір)

2. Прізвище негативного персонажа повісті, який переслідує Сіроманця? (Чепіжний)

3. Ім'я хлопчика, якого врятував вовк під час снігопаду в горах? (Андрій)

4. У приміщенні якої будівлі було зачинено полоненого вовка? (кузня)

5. Назва міста куди відвезли вовка на лікування? (Одеса)

6. Що Сашко надягнув на шию вовку, щоб його не переплутали з іншими? (пасок)

7. Хто врятував Сіроманця від голодної смерті? (льотчики)

8. Скільки років було головному герою повісті – Сашкові?
(дванадцять)

9. Хто став причиною втечі Сіроманця з лікарні (собаки)

10. Прізвище лікаря, на честь якого названа клініка, в якій лікували вовка? (Філатов)

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вінграновський Микола Степанович: поет, прозаїк, актор, режисер, кіносценарист (1936-2004) // Миколаївська обласна бібліотека для дітей : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://mykoodb.org.ua/moya-mykolayivshhyna/literaturna-mykolayivshhyna/mykolayivski-pysmennyky-dityam/vingranovskyj-mykola-stepanovych/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 17.04.2026.

Микола Вінграновський: цікаві моменти біографії видатного митця [Електронний ресурс] // Експеримент : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20241113-mykola-vinhranovskyj-tsikavi-momenty-biohraiyyi-vydatnoho-myttsja>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.04.2026.

Дзюба І. Микола Вінграновський / І. Дзюба // Літературні портрети. Продовження : есеїст. розвідки / І. Дзюба. — Київ, 2015. — С. 157-202.

Дорошенко О. Микола Вінграновський у спогадах земляків із Первомайщини [Електронний ресурс] / О. Дорошенко // Краєзнавство. — 2018. — № 1. — С. 123-133. — Режим доступу: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/00aa2d4a-1439-4cbc-846a-2d47008429fe/content>. — Дата звернення: 31.03.2026.

Жулинський М. Його твори України [Електронний ресурс] / М. Жулинський // День : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/yoho-tvoryla-ukrayina>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 17.03.2026.

Лазарук М. Я. Микола Вінграновський: Степовий Сварог : есе про незабут. мандри Україною з М. Вінграновським / М. Я. Лазарук. — Харків : ПЕТ, 2013. — 192 с.

Савченко С. Він гравив слово, як ніхто : до 80-річчя від дня народж. М. Вінграновського (1936-2004) / С. Савченко // Дати і події : календар знамен. дат. — Київ, 2016. — 2-е півріччя. — № 2 (8). — С. 102-106.

Сушинський Б. Перед забралом вічності / Б. Сушинський // Перед забралом вічності : літ. студії / Б. Сушинський. — Одеса, 2004. — С.73-82.

Чарівник слова Микола Вінграновський [Електронний ресурс] // Освіта.UA : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/15377/. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.03.2026.

МІЙ СВІТ, МОЄ КІНО, МОЯ УКРАЇНА

Інформаційний список та матеріали для проведення заходів
із нагоди 90-річчя від дня народження українського письменника-
шістдесятника, режисера, актора, сценариста Миколи Вінграновського

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко
Укладачі: В. І. Вовк, Л. Г. Виноградова
Редактор В. В. Зеленська
Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак
Підписано до друку 15.09.2006 р.
Зам. № 21. Тираж прим 75.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
тел.: 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
www.chl.kiev.ua
e-mail: library@chl.kiev.ua